

REGIO ALKMAAR



Economische visie 2026



BRO Boxtel
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

Titel rapport:	Regio Alkmaar, Economische visie 2026
Rapportnummer:	206x00424
Datum:	27-05-2016
Opdrachtgever:	Gemeente Alkmaar
Contactpersoon opdrachtgever:	mevr. B. Koopman
Projectteam BRO:	ir. J. Stohr, drs. A.M.F. Ripken
Trefwoorden:	Economische visie 'economy of things', 'economy of persons', 2021, 2026
Beknopte inhoud:	Economische visie Regio Alkmaar vanuit het perspectief van economische activiteit, ondernemingen en investeringen, koppeling economisch en sociaal domein.



Inhoudsopgave

1.	Rijk aan verscheidenheid	3
2.	Vrijetijdsindustrie en detailhandel	7
2.1	Vernieuwing in de vrijetijdsindustrie	7
2.2	Detailhandel	8
3.	Door energie gedreven	11
4.	Demografische opbouw	15
5.	Zorg, onderwijs en overheid	18
5.1	Zorg	18
5.2	Onderwijs	19
5.3	Overheden en gemeenten	20
6.	Fysieke en virtuele condities	22
6.1	Beschikbaarheid van de juiste ruimte	22
6.2	Nieuwe mobiliteit	24



1

1. Rijk aan verscheidenheid

Breed, flexibel, innovatief en kansrijk...

De verscheidenheid en de dominantie van het MKB kenmerken het economisch DNA van de Regio Alkmaar. Van de 32.000 bedrijven, instellingen en organisaties in de Regio Alkmaar behoort ruim de helft tot de commerciële dienstverlening, gevolgd door de niet-commerciële dienstverlening en de industrie. Sterk overheersende sectoren ontbreken.

In de Regio Alkmaar zijn ruim 38.000 banen, waarvan 70% in het midden- en kleinbedrijf. De meeste banen zijn in Alkmaar (ruim 50%) gevolgd door Heerhugowaard. In deze twee gemeenten is ook het hoogste aantal banen per inwoner en zijn de bedrijven gemiddeld wat groter dan in de andere gemeenten.

De economie van de Regio Alkmaar is breed, flexibel en innovatief. Die verscheidenheid heeft er voor gezorgd, dat de recessie in de afgelopen jaren minder grip heeft gehad op de Regio Alkmaar dan op veel andere regio's.

De toekomst biedt tal van economische kansen voor de Regio Alkmaar. De brede opbouw van onze economie stelt ons in staat de kansen te verzilveren. Met de voorliggende economische visie willen we hier als samenwerkende gemeenten een substantiële bijdrage aan leveren en gaan we ons profiel naar buiten toe duidelijker neerzetten. Dat vraagt keuzes en het leggen van accenten. Met het woord 'accenten' benadrukken we dat we daarbij alle andere sectoren en economische kansen niet vergeten en dat we geen onderscheid maken in welke gemeente die kansen zich voordoen.

In de economische visie gaan we uit van ondernemen en investeren als basis voor het creëren van werk. Als we de komende 10 jaar vooruit kijken dan zien we een ontwikkeling waarbij eerst de versnelde implementatie van technologische vernieuwing centraal staat (Internet of Things), maar op de middellange termijn de persoonlijke kwaliteiten van mensen nog van meer betekenis gaan worden (Economy of People / Economie van Personen).

Internet of Things

De technologie ontwikkelt zich ook in de komende jaren razend-snel. Big Data is in het zakelijke en dagelijkse leven niet meer weg te denken. Bij de introductie van nieuwe toepassingen zijn we enthousiast over wat mogelijk is en binnen ons bereik ligt. Maar nieuwe technologie accepteren we ook snel en zien we kort na introductie al als normaal. We verbazen ons steeds minder over de nieuwste gadgets en toepassingen.

Over enkele jaren is overal en op elk moment kunnen werken een ingeburgerd fenomeen geworden, heeft de sensortechnologie zijn doorbraak gehad en zijn de fysieke en virtuele robots in veel werksituaties onze collega geworden.

Maar in het zaken doen, in winkelen en vrijetijd, in onderwijs en in zorg zullen we persoonlijke contacten juist steeds meer gaan waarderen. De business-deal draait om het vertrouwen in de man of vrouw erachter. In het onderwijs is het aan de coach, die de leerling, jong en oud, begeleidt en stimuleert. In de zorg verlichten de

robothanden aan het bed het werk, maar het dagelijkse praatje van mens tot mens wordt door de patiënt of cliënt het meeste gewaardeerd en draagt bij aan herstel en welzijn.

Economie van Personen

Van de dominantie van het Internet of Things verschuift het accent over tien jaar geleidelijk naar de Economy of People. De economie waarin de persoon met zijn eigen kwaliteiten centraal komt te staan, stelt andere eisen aan de fysieke, de maatschappelijke en de functionele omgeving en aan de regie van de gemeenten op de daarvoor relevante processen. Zij vraagt een evenwichtige opbouw van de beroepsbevolking (in leeftijd, opleiding en sociaaleconomische kenmerken), waarmee aan elke vraag op de arbeidsmarkt kan worden voldaan.

De Economie van Personen is een economie van klanten, cliënten en patiënten met hun persoonlijke wensen. En daarmee een vraag naar een volledig, maar vooral bereikbaar voorzieningen pakket, commercieel en niet-commercieel. In een vertrouwde vestigingsomgeving en met een eigen identiteit, bij voorkeur met een duurzaam accent ter ondersteuning van de maatschappelijk verantwoorde samenleving, met grootschalige duurzame energieopwekking om tegemoet te komen aan de wereldwijd groeiende behoefte aan energie. Met goede verbindingen met de grootstedelijke voorzieningen van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), maar ook met een eigen rol van de Regio Alkmaar in het grotere daily urban system van MRA.

Op de ontwikkeling van het Internet of Things hebben we als Regio Alkmaar nauwelijks enige invloed. Dat wordt gedomineerd door de mondiale technologie ontwikkelingen. Maar bij de omslag naar de

Economie van Personen hebben we juist een nadrukkelijke rol. Om onze concurrentiepositie als Regio Alkmaar binnen Nederland en West-Europa sterker te maken, moeten we de regionale economie gezamenlijk en vanuit de eigen kracht vorm en inhoud geven.

Want het DNA van de Regio Alkmaar met een grote vertegenwoordiging van het MKB en hun verbondenheid met de regio en een breed pakket aan commerciële en niet-commerciële voorzieningen sluit goed aan op de vereisten aan de Economie van Personen voor de middellange termijn.

Inzetten op vier sporen

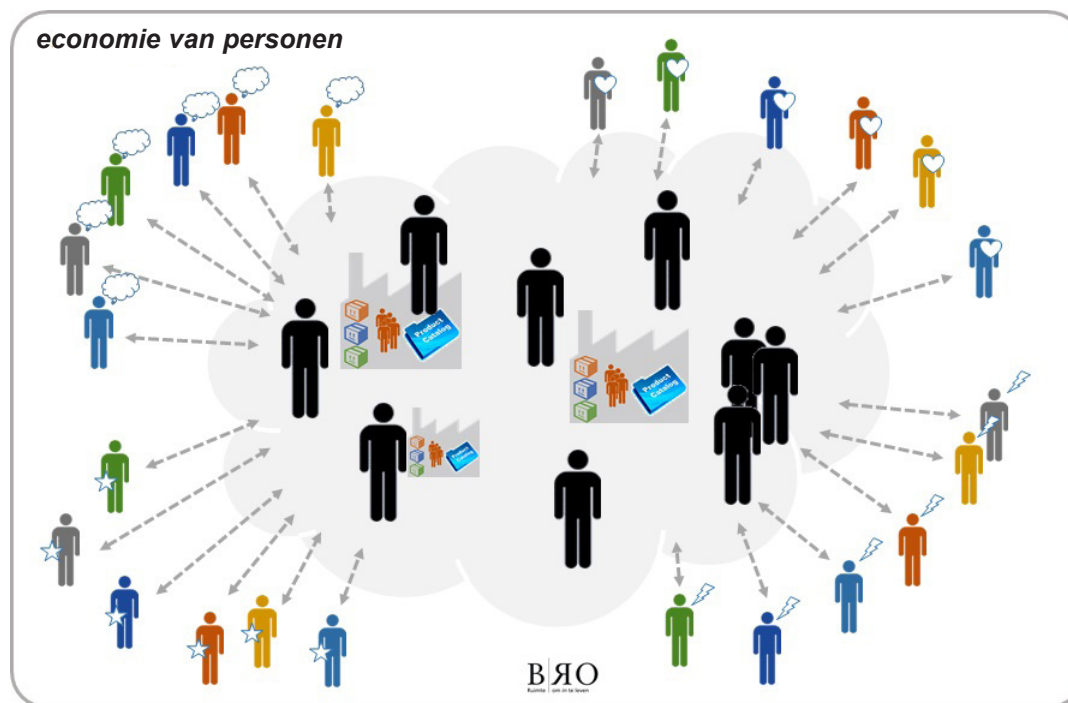
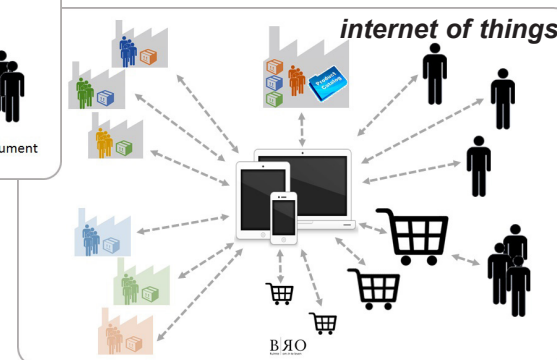
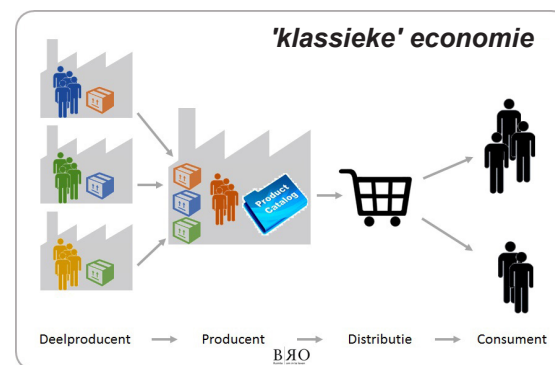
We gaan ons toekomstbeeld voor de Regio Alkmaar uitwerken door in te zetten op vier sporen:

1. Sturen op een rijk areaal aan toeristische, verblijfsrecreatieve en retail voorzieningen; gevarieerd en gericht op specifieke doelgroepen, zodat we het profiel krijgen van de vrijetijdsbestemming, waar de (terugkerende) bezoeker met naam en persoonlijke wensen bekend is bij de ondernemer.
2. Sturen op een duurzame en brede regionale economie met energie en agri-business als profiel, sectoren die ook van wezenlijk belang zijn voor het functioneren van metropoolregio's maar daar per definitie geen voedingsbodem hebben.
3. Sturen op een evenwichtige demografische opbouw, waardoor bedrijven organisaties en instellingen aan voldoende personeel kunnen komen, voorzieningen in de breedte op peil gehouden kunnen worden en er een basis blijft om welvaart en welzijn bereikbaar te maken voor alle inwoners, ongeacht hun beperking. Een goede evenwichtige opbouw is voor de middellange termijn essentieel. De regie daarop zal, in kleine stapjes, in de huidige en komende jaren vorm moeten krijgen.

4. Sturen op samenwerking tussen industriële bedrijven, zorg, onderwijs en gemeenten, zodat het economisch en sociaal domein als vanzelfsprekend met elkaar zijn verbonden en de 'schotten' tussen regelgeving en budgetten zijn weggenomen, waardoor voor iedereen naar mogelijkheden kansen op de arbeidsmarkt worden gecreëerd. En met onderwijs van nu dat invulling geeft aan de economie van morgen.

In de volgende hoofdstukken werken we onze visie op 2026 in hoofdlijnen verder uit. Nog niet in detail, maar wel in doelstelling en richting. We doen dat vanuit het besef dat de regio Alkmaar deel uitmaakt van regio Noord-Holland Noord en van Noord-Holland. We maken de aansluiting op de speerpunten van het provinciaal beleid, leveren gelijktijdig vanuit onze regionale kracht en samenwerking en met onze projecten een bijdrage aan het behalen van de concrete doelen van het provinciaal beleid.

Met de Metropoolregio Amsterdam zoeken we de samenwerking in zogeheten doelcoalities, bijvoorbeeld om werkafspraken te maken over de optimalisering van infrastructurele verbindingen (fysiek en virtueel), ruimtelijke ontwikkeling en woning- en bezoekersdruk. Voor de uitvoering zetten we het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord in en het Regionaal Platform Arbeidsmarkt, waarmee we ook afstemming met Noord-Holland Noord borgen.





2

Oosterdel

GEBR BRUIN
300 KG 302
Witte Kool
Kl I 40

DJ SLOT
220kg Wien
00/80 kl1

2. Vrijetijdsindustrie en detailhandel

2.1 Vernieuwing in de vrijetijdsindustrie

In de Regio Alkmaar zijn jaarlijks 62 miljoen dagrecreatieve bezoekers, waarvan meer dan 90% door bewoners uit Noord-Holland Noord. Van de verblijfstoeristen in Amsterdam bezoekt 23% de omliggende gemeenten, waarvan 4% de kaasmarkten.

De regio heeft bezoekers alles te bieden wat Nederland te bieden heeft: molens, polders, zee, strand, duinen, kaas, bloembollen en historisch erfgoed. De potentie om meer bezoekers en koopkracht van buiten de regio aan te trekken is groot. Bezoekers die langer verblijven zijn van betekenis, omdat die meer besteden. We streven daarom naar een groei in 2026 van de bezoekers van buiten de regio.

De bezoeker is veeleisender en kritischer geworden. Internet biedt heel veel vergelijkingsmogelijkheden en alternatieven om uit te kiezen. Het aantal korte vakanties groeit, er wordt korter van te voren geboekt, minder seizoen gebonden en de bezoeker laat zich meer door het moment leiden (weersverwachting of evenement).

De Nederlandse bezoekers komen om nieuwe dingen te ontdekken en beleven, komen voor cultuur, activiteit en sportiviteit en willen overnachten op een bijzondere plek of accommodatie (van back-to-basic tot luxe). De buitenlandse bezoekers komen primair voor de kust waarbij de nabijheid van Amsterdam een extra aantrekkingskracht biedt.

De gepersonaliseerde recreatie sluit aan op de kracht van de sector in onze regio en op de Economie van Personen op de middellange termijn.

In de Toeristische Regiovisie hebben we vastgelegd hoe we de Regio Alkmaar aantrekkelijker willen maken voor toeristen en recreanten. De uitvoering van de visie pakken we met volle kracht op. In de voorliggende economische visie benoemen we nog de volgende accenten om de bestedingen en werkgelegenheid in de toeristisch-recreatieve sector maximaal te vergroten:

- Meer toeristen verleiden de regio als toeristisch-recreatieve bestemming te kiezen
- Reeds aanwezige toeristen en recreanten verleiden langer te verblijven en meer te besteden, bijvoorbeeld door vestiging van een attractiepark als regionale trekker.
- Meer profiteren van de druk op Amsterdam als gevolg van de sterke toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht en het toenemend aantal evenementen in de hoofdstad.

Om meer toeristen te verleiden de Regio Alkmaar als bestemming te kiezen zullen we ons onderscheidend karakter ten opzichte van andere regio's in Nederland niet alleen moeten benadrukken, maar ook faciliteren. We moeten toeristisch-recreatieve ondernemers in staat stellen daarvoor relevante investeringen te doen die bijdragen aan het onderscheidend vermogen.¹

1. Er is sprake van de verblijfsrecreatieve paradox: vernieuwingen vragen investeringen, die de kleinere recreatieve (familie-)bedrijven vaak niet op kunnen brengen. Zij zien zich gedwongen om de bedrijfsvoering voort te zetten, zonder perspectief op een goede toekomst. Tegelijkertijd kunnen kapitaalcrachtige bedrijven geen uitbreidingsruimte verkrijgen, omdat de planologische ruimte volledig is benut. Het Ontwikkelingsbedrijf NHN is inmiddels een onderzoek gestart.

We zullen kijken welke extra fysieke ruimte we daarvoor kunnen bieden, zonder geweld te doen aan de diversiteit aan landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten die immers ook van onschatbare waarde zijn voor het toeristisch product.

De toeristisch-recreatieve markt is per definitie een Economie van Personen. We zullen het initiatief nemen om samen met de sector en het onderwijs een proces in te zetten om die kwaliteiten van de sector verder uit te bouwen. Bijvoorbeeld in een permanente ontwikkel- en leeromgeving (living-lab), op zoek naar nieuwe toeristisch-recreatieve en gastvrije producten, concepten en formules.

Naast de kwaliteiten van de Regio Alkmaar vormt de nabijheid van Amsterdam een nadrukkelijke toegevoegde waarde voor de toerist. De goede bereikbaarheid van Amsterdam biedt een unique selling point ten opzichte van andere regio's. De Destinatie Marketing Organisatie Holland Boven Amsterdam vragen we om dit unique selling point nadrukkelijk mee te nemen in het verbeteren van de vindbaarheid van de regio op internet.

We willen meer profiteren van de druk op Amsterdam. Daarbij gaat het niet alleen om een toename van dag-uitstapjes vanuit het toeristisch verblijf in Amsterdam, maar ook om het versterken van de "groene periferie" van Amsterdam als alternatieve overnachtingslocatie. De hoofdstad met zijn bezienswaardigheden en faciliteiten blijft centraal staan, maar de bezoeker overnacht en verblijft (deels) in de Regio Alkmaar.

Primair zal dat door de sector zelf moeten worden opgepakt. Maar goede bereikbaarheid vanuit de verblijfsaccommodaties naar het centrum van Amsterdam is daarbij cruciaal. We zien daar voor ons een duidelijke opgave. De goede bereikbaarheid is ook van meerwaarde om de Regio Alkmaar als overloop locatie voor evenementen in Amsterdam een rol te laten vervullen. We zullen zo nodig ons

evenementenbeleid, onderdeel van onze Toeristische Regiovisie aanvullen om de mogelijkheden daarvoor te vergroten.

2.2 Detailhandel

Het bestedingspotentieel van de inwoners van de Regio Alkmaar, de Kop van Noord-Holland en West-Friesland is relatief hoog. Alkmaar is het bovenregionaal centrum voor recreatief winkelen in Noord-Holland Noord, met de historische binnenstad en Overstad als trekkers. Daarmee heeft de Regio Alkmaar in de detailhandel een sterke uitgangspositie. Het consumentengedrag verandert echter zeer snel. Het marktaandeel van de internetwinkels neemt snel toe. Het winkelen verandert van karakter en verschuift van gerichte aankopen naar verblijven en beleven.

Vernieuwing van het detailhandelsaanbod is nodig om ook in de toekomst een aantrekkelijk winkelklimaat te kunnen blijven bieden, zowel in de dagelijkse als de niet-dagelijkse goederen. En de vernieuwing gaat verder dan alleen het winkelen, het leidt ook tot veranderingen in de ruimtelijke structuur van het winkelen en daarmee op de bedrijfsomroerend goed markt en de functie van onderdelen van de binnenstad en de dorpskern in het stedelijk weefsel.

De focus ligt vaak op de leegstandbestrijding, maar we willen de discussie breder trekken. We willen de toekomstige economische kansen van het stedelijk gebied vergroten door de functie en beleving van de binnensteden en van de functie van de dorpen (economisch en sociaal) te versterken, waarbij we niet alleen de detailhandel betrekken, maar ook de vrijetijdsindustrie.

Concentratie van voorzieningen is nodig om centra voldoende schaalgrootte mee te kunnen geven. En dat vraagt een zorgvuldige afweging, waarin Alkmaar als bovenregionaal centrum en de bovenlokale verzorgingsfunctie van Heerhugowaard wordt betrokken, evenals bijvoorbeeld de Broekerveiling, 't Loo, De Mare, Geesterduin, het centrum van Bergen en alle andere detailhandelsvoorzieningen. Ook in het licht van de knooppuntontwikkeling van de Regio Alkmaar.

We zijn net gestart met een herziening van het detailhandelsbeleid. Deze herziening zien we ook als startpunt voor de vernieuwing van de detailhandel in het kader van de economisch visie en uitvoeringsagenda.



3



3. Door energie gedreven

In de Regio Alkmaar zijn industriële en kennis bedrijven gevestigd, met een hoog technologisch niveau en een ijzersterke positie op de (wereld-)markt.

Amsterdam heeft een economisch sterke aanzuigende werking op bedrijven. Maar de (familie-)bedrijven in de Regio Alkmaar voelen zich verbonden met de regio en zullen in de regio blijven investeren. De wereldmarkt is vanuit de Regio Alkmaar immers uitstekend te bedienen, met lucht- en zeehavens, weg- en spoorinfrastructuur en de economische spin-off van Amsterdam dicht bij huis. Sectoren, zoals de agri-business, hebben hier letterlijk en figuurlijk hun wortels, hebben hier hun grootste concurrenten, maar ook hun kennisdelers in de nabijheid en kunnen vanuit Noord-Holland Noord alle markten bedienen. De samenwerking in Seed Valley is hier een mooi voorbeeld van, evenals de maritieme industrie, energy en health.

De clusterontwikkelingen met de agri-industrie op kop en op de schaal van NHN zien we ook als onze speerpunten en we blijven deze dan ook ondersteunen. Het Ontwikkelingsbedrijf NHN is daarbij onze uitvoeringsorganisatie.

Groeiende energie behoefte

Nieuwe groeikansen zien we in de 'energy'. De productie van duurzame energie is één van de sterkst groeiende sectoren in de komende twintig jaar. De mondiale behoefte aan energie blijft de komende decennia fors toenemen. De overheid stimuleert de reductie van CO2 en de grootschalige overstap van fossiele brandstoffen op meer duurzaam geproduceerde energie. Het Rijk heeft

de ambitie de duurzaam geproduceerde energie te verhogen van 5% in 2014 naar 14% in 2020. Bij de transitie naar andere vormen van energiewinning speelt ook het Europees beleid een rol dat er op gericht is minder afhankelijk te zijn van buitenlandse levering.

De markt voor de ontwikkeling en productie van installaties voor duurzame energieopwekking is een mondiale groeimarkt. In de Regio Alkmaar is de kennis en de ontwikkelkracht aanwezig om op de energy-markt een vooraanstaande rol te spelen, zoals bij de innovatie van energie en chemie op basis van biomassa.

Het Energylab noemt Noord-Holland de 'windwerkplaats van de Noordzee', waar bedrijven zijn gevestigd die offshore windturbines ontwerpen, testen, bouwen, assembleren, onderhouden en ontmantelen en ervaring hebben met werken op zee en met toonaangevende kennisinstellingen, de havens van IJmuiden, Amsterdam en Den Helder. In de Regio Alkmaar en in NHN zijn ook de gespecialiseerde bedrijven gevestigd in de zonenergie, biovergassing en in de ontwikkeling en productie van de benodigde onderdelen, meetregelapparatuur, etc.

Daartoe rekenen we ook de bedrijven in de gas- en oliewinning. Zolang de duurzame energieopwekking nog onvoldoende schaal-grootte heeft is deze kennis immers nodig om zo efficiënt mogelijk om te gaan met fossiele brandstoffen.

Het ontwikkelen en bouwen van productiemiddelen voor duurzame energieopwekking zal ook voor de langere termijn een bedrijfstak zijn met veel dynamiek en groeipotentieel. We hebben het ver-

trouwen, dat NHN uit kan groeien tot een belangrijke economische speler in West-Europa met de Regio Alkmaar als brandpunt van activiteiten en kennisontwikkeling, waarmee energy als productietechnologie ook een vernieuwende impuls aan de regionale economie geeft.

De energiesector is samen met verduurzaming een nieuwe motor voor economische groei in regio Alkmaar. Voor meer groeipotentieel is op dit front meer initiatief nodig. Investerings in hernieuwbare energie en energiebesparing leiden tot stijging van de werkgelegenheid. Dit is vooral door kennis en innovatie te verwachten. Binnen regio Alkmaar liggen veel kansen binnen het energiecluster. We gaan ervan uit dat we in 2026 300 extra banen hebben gecreëerd en 20% CO₂-reductie hebben behaald door 20% besparing op fossiele brandstoffen en 20% besparing op duurzame energieopwekking.

Het energiecluster is een samenwerkingsverband van bedrijven, kennisinstellingen, onderwijsinstellingen en overheden. Om het groeipotentieel te benutten zet regio Alkmaar in op onderstaande initiatieven:

1. Regio Alkmaar bouwt in Alkmaar aan een energiecluster van internationale faam door realisatie van:

- Het Energy Innovation Park op de Boekermeer voor vestiging van innovatieve en energie gerelateerde bedrijvigheid. We geven ruim baan aan ondernemingen, die energietechnologie ontwikkelen en installaties bouwen en aan bedrijven die met de inzet van duurzame energie (gaan) werken. We geven onze medewerking aan private initiatieven op het gebied van duurzame energieproductie.

- InVesta, hét internationale expertisecentrum voor Groen Gas en biomassavergassing. Dit is een kennis- en innovatiecluster (living lab), waar R&D onderzoeksprogramma's worden uitgevoerd door bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen. InVesta biedt hiervoor gemeenschappelijke laboratorium faciliteiten en financiële ondersteuning.
- Een consortium van ECN, Dahlman en GasUnie gaat de Milena/Olga demonstratieplant voor vergassing van biomassa vestigen op het Energy Innovation Park. Milena/Olga is het vliegwiel en lounging customer van InVesta.
- De incubator IDEA voor small business development, gevestigd bij Inholland. Ideeën en innovaties op gebied van biovergassing, systems en duurzaam bouwen worden begeleid naar de markt. IDEA is een broedplaats voor nieuwe bedrijvigheid en is de start van de campusontwikkeling bij Inholland. IDEA is complementair aan InVesta.
- Profileren van de Regio Alkmaar als energy-regio. We gaan NHN en de Regio Alkmaar op de kaart zetten als West-Europees centrum van duurzame energie door projecten, activiteiten en bedrijven intensief te promoten.

2. Duurzame regio

Een imago als energy-regio claimen kan niet zonder breed inzetten op duurzaamheid. Daarmee bedoelen we, dat we in ons beleid duurzaamheid als uitgangspunt hanteren en ook bedrijven en consumenten energiebesparende acties laten ondernemen. Dat gaan we doen door:

- Uitrol warmtenet HVC in de regio;
- Proeftuin energiekoplopers: met bewoners verduurzamen- de ideeën in een slimme energieproeftuin genereren en uitvoeren;

- Duurzame Energiecorporatie Regio Alkmaar (DECRA): innovatieve duurzame projecten binnen regio Alkmaar met kennis en financiële middelen tot uitvoering brengen;
- Verduurzaming bebouwde omgeving: voor bedrijven en burgers zullen we het omgevingsvergunningenspoor voor het realiseren van investeringen in duurzame energie structureel vereenvoudigen. Ook stimuleren we, al dan niet financieel, verduurzaming en levensloopbestendig maken van bestaande woningen en bedrijfs- en kantoorpanden.

Agri-business

De agri-business is een breed en sterk innovatief bedrijfscluster, met een goede vertegenwoordiging in geheel Noord-Holland Noord. In onze regio ligt het accent vooral in Heerhugowaard en Langedijk.

Via de Agri-Board werken bedrijven en overheden reeds intensief samen. En met succes. Vanuit de Regio Alkmaar blijven we de ontwikkeling van de sector intensief ondersteunen. Daarbij zoeken we vooral de aansluiting op het schaalniveau van Noord-Holland Noord, waarbij we het ONHN ook als onze uitvoeringsorganisatie zien. De sector is daarmee bij uitstek een goed voorbeeld, waar het regionaal belang en de regionale samenwerking die van een gemeente of een (deel-)regio overstijgt.



4. Demografische opbouw

Economische ontwikkeling en demografische opbouw zijn nauw met elkaar verbonden. De helft van alle arbeidsplaatsen in de regio is afhankelijk van de bestedingen van inwoners en bezoekers. De komende jaren veranderen de bestedingen onder invloed van de vergrijzing. Groei van de bestedingen kan een positief effect hebben op de werkgelegenheid, op het aanbod aan voorzieningen en op de aantrekkelijkheid van de Regio Alkmaar als woon-, werk- en bezoekregio.

Het aandeel jonge gezinnen (25-45 jarigen) in de regio neemt de komende jaren echter af. Hierdoor dreigen er de komende jaren ook steeds minder kinderen en jongeren te zijn, met name in de dorpen. De onevenwichtigheid die daardoor ontstaat, kan op termijn leiden tot verlies aan denk- en werkkracht, koopkracht en draagvlak voor voorzieningen en verenigingsleven.

We staan voor de uitdaging in 2026 de demografische opbouw weer meer in evenwicht te hebben gebracht, bijvoorbeeld door jongeren economisch en sociaal-maatschappelijk meer reden te geven in de regio te blijven. We zien de belangstelling om te verhuizen vanuit de Metropoolregio naar onze regio ook al toenemen. De bevolkingsopbouw heeft zijn eigen dynamiek en is op lokaal en regionaal niveau vrijwel niet te beïnvloeden, maar we kunnen wel de woon- en werkomgeving creëren, die voor mensen en ondernemers aantrekkelijk zijn om zich in de Regio Alkmaar te vestigen.

We zetten in op:

- Woningprogrammering jonge gezinnen.
Na de opleiding en de eerste baan komen mensen in een stabielere levensfase en zoeken jonge gezinnen een leefomgeving met meer rust en ruimte, maar wel met de beleving van de metropool binnen handbereik. Nieuwbouwprojecten in de regio laten zien, dat de belangstelling vanuit MRA al flink aantrekt. Maar ook over tien jaar zal het aanbod goed moeten blijven aansluiten op de vraag naar woningen. Zo komen in de dorpen door de vergrijzing op termijn vooral grotere woningen vrij, die minder goed aansluiten op de vraag van jonge gezinnen. Gelijktijdig zullen er ook voldoende kleinere aangepaste woningen voor ouderen gebouwd moeten worden.

We gaan in kaart brengen op welke wijze we het (toekomstig) woningaanbod kwalitatief aan kunnen passen aan de vraag naar woningen voor jonge gezinnen. Aan een Regionaal Actieprogramma Wonen wordt inmiddels gewerkt. Met MRA zijn we op het niveau van NHN in gesprek om te bezien op welke wijze de Regio Alkmaar een bijdrage kan leveren aan het verlichten van de woningdruk in de MRA.
- Voorzieningen concentreren en behouden, versterken
Om meer jonge gezinnen aan te kunnen trekken is het essentieel, dat het voorzieningenniveau op peil blijft. De druk op de detailhandel is, mede door de opkomst van het

online-winkelen, zo groot dat we voorzieningen zullen moeten concentreren om voldoende schaalgrootte en aantrekkelijke centra te behouden. We gaan werken aan het versterken van de commerciële voorzieningen door concentratie en variatie. Het brede aanbod van niet-commerciële voorzieningen is onderdeel van het goede werk- en leefniveau in de Regio Alkmaar en is ook een grote werkgever. Het is essentieel dat die voorzieningen in de regio minimaal op het huidige niveau blijven. We constateren echter ook een bijna continu proces van schaalvergroting, deels een verschuiving van fysiek contact naar digitaal contact en een toenemende invloed van rijks beslissingen hierop.

Het aanbod aan voorzieningen maakt onderdeel uit van het knooppuntenbeleid van de Regio Alkmaar. Daar waar het binnen het (financieel) bereik van de gemeenten ligt, zullen we ons uiterste best doen om de voorzieningen voor de regio te behouden. Daar waar de beslissingsbevoegdheden bij hogere overheden en bijvoorbeeld verzekeraars liggen en aantallen inwoners een sterke rol in hun afweging spelen, zullen we gezamenlijk ons inspannen om de niet-commerciële voorzieningen voor de Regio Alkmaar te behouden.

Voor met name ouderen of inwoners met een beperking kan een grotere afstand tot voorzieningen een probleem zijn, die leidt tot afname van sociale contacten en versterken van het sociaal isolement. Voor met name de kleine kernen gaan we samen met het sociaal domein oplossingen op maat formuleren, waarbij we de mogelijkheid gelijktijdig extra werkgelegenheid te creëren niet vergeten.



5



5. Zorg, onderwijs en overheid

In de Regio Alkmaar zijn ca. 2.200 niet-commerciële voorzieningen met bijna 37.000 banen, zoals ziekenhuis, verpleeghuizen, thuiszorg, primair onderwijs, voortgezet en hoger onderwijs, gemeenten, brandweer, theaters, creativiteitscentra. Het aantal banen en het aantal vestigingen zijn in de afgelopen 5 jaar met respectievelijk 8% en 16% afgenomen.

5.1 Zorg

De zorg is een verzamelnaam voor een breed aanbod aan 1.800 instellingen en bedrijven. Er werken 20.000 mensen, waarvan meer dan de helft bij een instelling met meer dan 100 banen. Slechts 5% is ZZP-er. De zorg is als werkgever en als onderdeel van het werk- en leefklimaat van grote betekenis voor de Regio Alkmaar. Maar de grote instellingen zijn afhankelijk van landelijke wetgeving en financiering, waar op gemeentelijk niveau alleen indirect en beperkt invloed op kan worden uitgeoefend.

Met de decentralisatie van de AWBZ naar de Wmo is het accent in zorg en welzijn (verder) verschoven naar de gemeenten. De Wmo is gepaard gegaan met een budgetoverdracht vanuit het Rijk, gecombineerd met een korting. De beperkte middelen dwingen de gemeenten tot een strakke financiële sturing en een scherp inkoopbeleid. Binnen de budgetmogelijkheden worden nieuwe initiatieven en vernieuwing zoveel mogelijk gestimuleerd. Omdat het zowel een kwetsbaar deel van de arbeidsmarkt als een kwetsbare doelgroep betreft, baart de zware financiële druk ons zorgen.

De behoefte aan thuiszorg zal de komende jaren verder toenemen. De trend en het beleid is er op gericht mensen langer zelfstandig te laten wonen. In de dorpen is nu al sprake van een toenemende vergrijzing, maar het betreft wel een groeiend aantal kapitaal- en koopkrachtige ouderen. Algemeen wordt verwacht dat de verkoop van domoticaproducten een deel van de groeiende zorgvraag kan opvangen. Maar we zijn van mening dat juist het persoonlijk contact en het persoonlijk vertrouwen tussen zorgverlener en cliënt gewaardeerd wordt en dus belangrijk is voor het creëren van nieuwe economische bedrijvigheid en werkgelegenheid. Er ontstaan kansen voor nieuwe kleinschalige vormen van persoonsgerichte zorgondernemingen.

In de kleinere kernen zijn er ook synergie voordelen te halen tussen de leefbaarheid en recreatie en toerisme. We staan voor de opgave er ruimte voor te bieden over de grenzen van het economische en sociale domein heen, zodat we daarmee ook de lokale werkgelegenheid ondersteunen.

We vergeten de minder kapitaalkrachtige inwoners niet. Meer inzetten van en werken met marktinitiatieven mag er niet toe leiden, dat zij van hun sociaal netwerk en voorzieningen verwijderd raken. Lokale en kleinschalige initiatieven kunnen hier wellicht uitkomst brengen.

5.2 Onderwijs

De vergrijzing in de Regio Alkmaar heeft tot gevolg dat in de periode tot 2025 bedrijven, organisaties en instellingen ca. 20% van hun personeel zullen moeten vervangen.

Op wo-niveau is het aantal banen in de regio nu al groter dan het aantal werkzoekenden. Maar ca. 39% van de banen in de regio liggen op middelbaar beroepsniveau. Van de werkzoekende WWB-ers in de Regio Alkmaar heeft 67% een opleiding op maximaal MBO-1- niveau en daarmee een lage of geen startkwalificatie. En de verwachting is dat in de komende jaren vooral in de middenberoepen geautomatiseerde systemen, zoals robots, het werk 'overnemen'.

Vanuit het principe van 'een leven lang leren', ligt de sleutel voor de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij het onderwijs. Onderwijs leidt op voor de economie van de toekomst. Voor een goede ontwikkeling van de arbeidsmarkt en de Economie van Personen is ook het stimuleren van een leven lang leren van belang. Speciale aandacht gaat uit naar de groep van ZZP-ers. Steeds meer mensen beginnen 'voor zichzelf'. Ruim 70% van alle inschrijvingen in het Handelsregister betreft 1-persoonsbedrijven, waarvan meer dan 97% niet de intentie heeft in aantal personeelsleden te groeien. Juist voor de groep ZZP-ers is voor hun (arbeids-) markt van belang, dat zij hun kennis en vaardigheden up to date houden.

Een leven lang leren vraagt twee bewegingen:

- Onderwijsvoorzieningen met een meebewegend aanbod aan opleidingen, zowel in het regulier als in het cursusonderwijs.
- Een mentaliteitsverandering onder (oudere) werknemers en ZZP-ers dat leren een voortdurend proces is.

In de Regio Alkmaar zijn 1.000 instellingen en organisaties die onderwijs en cursussen verzorgen, waarvan er 200 instellingen tot het regulier onderwijs behoren. In het verlengde van het afnemend aantal leerlingen is de afgelopen vijf jaar het aantal banen met 11% afgenomen tot 8.300 banen. De onderwijsinstellingen werken dan ook steeds meer samen om de breedte en diepte van het aanbod in de Regio Alkmaar op niveau te houden.

(Verdere) teruggang van het onderwijsaanbod en de werkgelegenheid in het onderwijs vinden we ongewenst. We steken in op:

- Het behoud van een evenwichtige beroepsbevolking.
Dat stimuleren we via de in hoofdstuk 4 geschetste lijnen
- Een groter percentage HBO-studenten dat kiest voor een opleiding in de regio.
Wij kunnen zelf geen actieve regie voeren op de kwaliteit en het aanbod, maar doen een beroep op opleidingsinstituten, bedrijfsleven en instellingen om in goed overleg de opleidingsprofielen sterker en aantrekkelijker te maken en waar mogelijk sterker te verankeren met regionaal interessante sectoren, zoals energy.
- Sociaal-maatschappelijk zal Alkmaar wat studentenleven betreft, nooit kunnen concurreren met Amsterdam, of een andere typische studentenstad. Maar niet elke student zoekt dat. We gaan kijken wat we vanuit de overheid kunnen faciliteren om Alkmaar als interessant alternatief voor studenten aantrekkelijker te maken.
- Samen met het bedrijfsleven en het HBO kijken we of we een bijzondere leerstoel kunnen benoemen die eigenstandig werkvingskracht kan hebben in de brede universitaire concurrentie. Bij voorkeur een (potentiële) wetenschappelijke trekker of

hoogleraar uit de regio, om een link te kunnen maken tussen een van de speerpuntsectoren, zoals agri-business, toerisme of energy en een meerjarig onderzoeksproject, bijvoorbeeld in de vorm van een speciale leerstoel. Nog deze raadsperiode zullen we met het onderwijs, het bedrijfsleven en de provincie in gesprek gaan over de aanloopfinanciering.

- Vanuit het principe van een leven lang leren gaan we samen met het onderwijs, bedrijfsleven (en ZZP-vertegenwoordigers) bezien wat de mogelijkheden zijn voor het opzetten van vaste, jaarlijks terugkerende bijscholingstrajecten gericht op (oudere) werknemers en ZZP-ers (bijvoorbeeld een moving academy voor ZZP-ers).

5.3 Overheden en gemeenten

De aanwezigheid van overheidsdiensten draagt bij aan de betekenis van de Regio Alkmaar binnen NHN. Tot de ruim 50 overheidsinstanties in de Regio Alkmaar behoren het openbaar bestuur, overheidsdiensten, justitie, politie, brandweer en UWV. Het aantal banen daalde de laatste jaren met 6% tot 6.500.

De inbreng van de overheid in de regionale economie is vierledig: als verstrekker van inkomens aan de economisch zwakste inwoners, als investeerder, als subsidieverstrekker (cultuur, sport, verenigingsleven etc.) en als werkgever.

De zeven gemeenten hebben gezamenlijk een jaarlijkse begroting van ongeveer € 750 miljoen. Het grootste deel van de middelen komt direct ten goede aan de regio, in de vorm van uitkeringen, subsidies, aanbestedingen en inkopen. De gemeentelijke budge-

ten staan echter sinds het begin van de recente recessie onder druk van de bezuinigingen, de opgelegde extra taken door het Rijk en de tegenvallende onroerend goed markt. De middelen van de gemeenten zijn ofwel doeluitkeringen ofwel dermate aan primaire uitgaven gebonden, dat voor vernieuwing nauwelijks ruimte gevonden kan worden. Voor het stimuleren van de regionale economie is alleen binnen de bestaande budgetten en capaciteiten ruimte beschikbaar.

Dat brengt ons tot de volgende keuzen:

- Doen wat al gepland is
De gemeenten beschikken ieder over een eigen economische nota of hebben deze gepland staan. Er zijn een recente bedrijventerreinennota en toeristisch-recreatieve nota beschikbaar en er is een nieuwe detailhandelsvisie in de maak. Het RPA en het Ontwikkelingsbedrijf NHN beschikken over actuele uitvoeringsplannen.
- We bezien of we reeds in een gemeente opgebouwde ervaring en kennis ook in andere gemeenten kunnen benutten, eventueel door tijdelijke uitwisseling van capaciteit. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan de bemensing van de ondernemersloketten en het onderling afstemmen van de kwaliteitseisen aan het ondernemersloket.
- We kiezen voor het gezamenlijk ondersteunen van gemeentelijke activiteiten die ook van regionaal belang zijn. Als onderdeel van de Uitvoeringsagenda brengen we gemeentelijke projecten samen in een paraplu-programma, met als doel bij andere overheden, zoals de provincie en ministeries, te zoeken naar steun en medefinanciering.

6



6. Fysieke en virtuele condities

Ondernemingen, organisaties en instellingen kunnen alleen door-groeien als we als gemeenten en andere overheden passende fysieke en virtuele vestigingscondities aanbieden, zoals de beschikbaarheid van de juiste ruimte voor bedrijven en instellingen om uitbreidings- of herstructureringsplannen te kunnen realiseren.

6.1 Beschikbaarheid van de juiste ruimte

De dynamiek in de economie leidt er meer en meer toe dat de klassieke indelingen van de werkgebieden gebaseerd op functiescheiding niet meer aansluit bij de actuele ruimtevraag.

We zien dat het fysiek ruimtebeslag van een deel van de bedrijven afneemt, als gevolg van andere werk- en productieprocessen. We zien, dat bij een deel van de bedrijven juist behoefte is aan structureel meer ruimtebeslag, met name als gevolg van logistieke ontwikkelingen. We zien onze bedrijventerreinen steeds gemengder worden, waardoor het voor bedrijven in de hoge milieucategorieën lastiger wordt een geschikte locatie te vinden. We zien centrumgebieden indikken, verkleuren en randen multifunctioneler worden. We zien specifieke detailhandelsbranches zoeken naar locaties waar schaalvergroting mogelijk is. We zien instellingen (zorg, onderwijs, overheid) consolideren in grote complexen. Tegelijkertijd zien we een toename van ZZP-ers, die zich naadloos voegen in het bestaand stedelijk weefsel en geen specifieke locatiecondities stellen.

Internet of Things zal voor veel bedrijven en instellingen de fysieke afhankelijkheid van een bepaald vestigingsmilieu verder doen afnemen. De verwachte omslag naar de Economie van Personen zal andere kwalitatieve eisen aan werkomgevingen gaan stellen. De concurrentiewaarde van alle werkomgevingen in onze regio zal daardoor veranderen.

Een deel van de huidige leegstand is een gevolg van het onvoldoende kwalitatief op elkaar aansluiten van vraag en aanbod. De vastgoed (beleggings-)waarde van verouderde en daardoor als eerste leegstaande panden maakt het lastig deze gebouwen en locaties af te waarderen naar het niveau dat bij hun feitelijke functionele waarde past.

Een logische reactie is om het huidige (over)aanbod aan bedrijven-terrein in onze regio terug te brengen, om zo de druk op hergebruik van minder courante locaties te verhogen. Uit oogpunt van effectief vastgoed gebruik (en vastgoedwaarde) is dit positief. Maar om de ontwikkelcondities van de regionale economie te stimuleren zullen we niet alleen moeten kijken naar nog uit te geven gronden en de leegstandproblematiek, maar vooral naar de toekomstige functionele waarde van bestaande bedrijfslocaties. Waarbij we niet uit het oog mogen verliezen dat de veranderingsdynamiek in de regionale economie groter wordt en van ons flexibiliteit vraagt.

Ons reguliere beschikbare instrumentarium kent echter lange doorlooptijden die de gewenste flexibiliteit onvoldoende ondersteunen. We zullen daarom in regionaal verband op zoek gaan naar andere sturingsmiddelen. De 7 gemeenten sluiten een convenant af over onder andere regionale marketing en onderscheidende profilering van individuele terreinen.



6.2 Nieuwe Mobiliteit

De economie van de Regio Alkmaar is steeds meer een verbindingseconomie van fysieke en virtuele mobiliteit van personen en dingen.

Voor het (goederen-)vervoer over de weg is de completering van de weginfrastructuur (met name de A9) van groot belang en voor het personenvervoer is essentieel dat de gemeenten in de regio Alkmaar zo efficiënt mogelijk aangesloten blijven op het spoor (bijvoorbeeld Uitgeest).

Fysieke mobiliteit van personen wordt afgewogen tegen een reistijd van maximaal een uur en reisgemak met zo min mogelijk voor- en natransport. Snelle OV-verbindingen met Amsterdam en Schiphol zijn wezenlijk voor de economie van de regio. Niet alleen omdat Amsterdam van groot belang is voor de werkgelegenheid van een deel van onze inwoners, maar ook omdat we een nadrukkelijke overlooptrol willen gaan vervullen voor functies en activiteiten die wel nabij Amsterdam willen zijn, maar niet in Amsterdam gevestigd willen of hoeven zijn. De gemeenten werken met de provincie, NS en ProRail samen aan de verbetering van het OV op de verbinding Amsterdam-Heerhugowaard (de Zaancorridor) door onder meer frequentieverhoging en het benutten van de kansen in en nabij de corridor.

Het OV-dilemma van veel halteplaatsen versus snelheid en weinig tijdverlies in zomin mogelijk stopplaatsen vraagt om een verdere vernieuwende benadering van het OV.

Zo zal de zelfsturende auto en het (internet gestuurde) autodelen de Regio Alkmaar en de wereld om ons heen drastisch veranderen. Dat zal ongetwijfeld leiden tot nieuwe economische kansen en verassende ontwikkelingen.

De opkomst van de elektrische fiets is van groot belang voor de verbindingen binnen de Regio Alkmaar en daarmee op de bereikbaarheid van arbeidsplaatsen en op milieuvriendelijke pendel. De hogere snelheid van de elektrische fiets en de daarmee toegenomen actieradius vraagt om een kritische evaluatie van het functioneren van het utilitaire regionale fietsnetwerk, gericht op de bereikbaarheid van belangrijke voorzieningen en werkgelegenheidsconcentraties.

De virtuele mobiliteit hangt samen met Big Data, dataopslag, -communicatie en het Internet of Things. De hoeveelheid digitale data groeit enorm. Het verbinden van mensen en apparaten, onderling en met elkaar staat nog maar aan het begin. Goed gefaciliteerd dataverkeer is geen noviteit, maar een basisvoorwaarde voor onze inwoners, bedrijven, instellingen en organisaties.

De initiatieven en investeringen in Big Data en infrastructuur zullen vanuit de markt moeten komen. Bij het creëren en stimuleren van de infrastructuur voor dataverkeer spelen ook de provincie en de gemeenten een rol, bijvoorbeeld met stimuleringsmaatregelen voor de verglazing van het buitengebied en het zorgvuldig maar voortvarend doorlopen van de noodzakelijke vergunningprocedures.

Acties voor aangepaste en passende ruimte en verbindingen voor bedrijven, klanten, werknemers en toeleveranciers liggen met name in het beleidsveld van de ruimtelijke ordening. De beleidsvoornemens en –acties laten we via het RO-spoor verlopen, waarbij we op basis van goed collegiaal bestuur vanuit de economische invalshoek input leveren en meedenken.

